

Дорошенко Т.В.

завідувач кафедри естетичного виховання
кандидат педагогічних наук,
доцент, кафедри естетичного виховання

ДО ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Реалізація сучасних завдань музичного виховання підростаючого покоління залежить від рівня підготовки майбутніх учителів музики педагогічними навчальними закладами. Вища педагогічна освіта спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, професійної підготовки фахівців, які визначатимуть темпи й рівень науково-освітнього, соціально-культурного та економічного прогресу, формуватимуть інтелектуальний потенціал нації. Тому проблема професійної підготовки студентів набуває дедалі більшого значення.

Проблемі вдосконалення спеціальної підготовки вчителя музики загальноосвітньої школи присвячені дослідження О.О. Апраксіної, Л.Г. Арчажнікової, С.А. Барановської, Д.Б. Кабалецького, Л.Г. Коваль, Г.М. Падалки, Е.П. Печерської, О.Я. Ростовського, О.П. Рудницької та ін.

Постійний пошук шляхів удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя музики є закономірним відображенням суперечностей між ідеалом особистості вчителя і недосконалим, найчастіше спрощеним механізмом навчально-виховного процесу; між вимогами до якості різнобічної підготовки та реальним станом художньо-естетичного розвитку студентів; між наявними знаннями, уміннями, навичками студентів і їх вмінням спілкуватися з дітьми; між виконавською і теоретичною підготовкою вчителя й умінням реалізації знань і вмінь на практиці; між мотивацією учіння й професійною спрямованістю навчання; між змістом шкільних програм і змістом навчання у вузі; між зростаючими об'єктивними вимогами суспільства до школи і вчителя та недостатнім рівнем його професійної підготовки у вузі тощо.

Подолання цих суперечностей пов'язане з пошуком нових форм організації навчально-виховної роботи у вузі. Тому підготовка майбутніх учителів до музичного навчання й виховання учнів є важливою соціально-педагогічною проблемою. Особливої гостроти ця проблема набуває при підготовці фахівців в умовах заочної форми навчання.

Підготовці майбутніх учителів музики мають сприяти спеціальні дисципліни, вивчення яких повинне забезпечити достатню фахову підготовку. Навчальним планом передбачено засвоєння теоретичних курсів

(теорія музики, аналіз музичних творів, історія музичного мистецтва, хороведення, методика музичного виховання), а також ряду практичних дисциплін (сольфеджіо, хоровий клас, практикум роботи з хором, основний і додатковий інструменти, постановка голосу, практикум з шкільного репертуару).

Вивчення такого великого за обсягом та складністю матеріалу в умовах заочної форми навчання, де кількість аудиторних занять є значно меншою, порівняно з самостійною роботою студентів, вимагає раціональнішої організації навчального процесу, основаної на взаємозв'язку, взаємодоповненні, взаємодії фахових дисциплін, вираженій професійній спрямованості.

Розходження у кількості академічних годин, при однакових вимогах до якості підготовки спеціаліста, породжує проблему особливого добору навчального матеріалу для лекцій, практичних занять. Як правило, на цих заняттях вдається висвітлити лише незначну частину теми. Решту матеріалу заочники мають вивчити самостійно у міжсесійний період.

Функція освіти не зводиться до набуття знань та ерудиції. Головним вважається не сума знань, а засвоєння способів їх самостійного набуття, що необхідно для функціонування у мінливому предметному світі. Знання історичного і теоретичного характеру, не підкріплені глибокими індивідуальними пізнавальними процесами, нічого не варті [3, 27]. Отже, особливій актуальності набуває правильна організація самостійної роботи студентів-заочників.

Самостійна робота студента в міжсесійний період є вирішальним фактором його успіхів у навчанні. Тому організація і планування навчального процесу, зміст і методика проведення занять під час сесії повинні сприяти його самостійній роботі. Необхідним також є розробка для студентів-заочників розгорнутих завдань на міжсесійний період з виділенням вузлових питань, які треба осмислити, із зазначенням основної та додаткової літератури, в якій висвітлюються ці питання.

Важливою проблемою є забезпечення у професійно-педагогічній підготовці студентів-заочників єдиної спрямованості мистецьких дисциплін і предметів психолого-педагогічного циклу. Традиційно спеціальні мистецькі дисципліни викладаються в логіці відповідного виду мистецтва, без орієнтації на педагогічну діяльність. Студенти засвоюють велику кількість вузькоспеціалізованих знань у галузі мистецтва, не пов'язаних між собою в цілісну картину майбутньої художньо-педагогічної діяльності. Часто проявляється невміння використовувати у повному обсязі набуті в галузі педагогіки та психології знання, переносити їх у художньо-педагогічну діяльність.

У музично-педагогічній підготовці студентів домінуючим є курс методики музичного виховання, а теорія музики, сольфеджіо, музична

література, гра на музичному інструменті – слугують базою, на якій здійснюється ця підготовка. Тому методична підготовка повинна бути відображена в усіх предметах навчального плану і, передусім, у предметах психолого-педагогічного циклу.

Учитель музики повинен знати важливі проблеми музичної психології: формування музичного сприймання, розвиток музичних здібностей, особливості музично-пізнавальних процесів тощо. Відсутність педагогізації музично-освітнього процесу гальмує розвиток творчих і професійних якостей майбутніх учителів музики.

Музично-виконавські уміння вчителя музики формуються на практичних заняттях з музичного інструменту. На цих заняттях у студента виробляється вміння швидкого і якісного освоєння музичного матеріалу, оскільки репертуар учителя музики повинен бути більшим, ніж у музиканта будь-якого профілю. Скільки ж музичних творів „проходять” насправді студенти-заочники за період навчання?

Виявляється, що музично-виконавський багаж майбутнього вчителя-музиканта в порівнянні з величезним світом музики досить обмежений. В умовах стаціонарного навчання студенти мають більше можливостей вивчення музичних творів і спілкування з викладачем під час значної кількості аудиторних занять. Заочна форма навчання передбачає більшу кількість самостійної роботи студентів, що зменшує можливість безпосереднього спілкування викладача і студента, опрацювання під час аудиторних занять музичного репертуару.

Учитель музики зобов'язаний уміти, подекуди в полегшеному вигляді, іноді з нот ввести учнів у світ музики в усьому різноманітті її форм і жанрів, представити учням музику у власному виконанні відповідно до мети кожного уроку, адже гра вчителя на інструменті благотворніше впливає на учнів, ніж аудіозапис.

Враховуючи те, що практично вся музична література, яку можна зіграти на фортепіано, може стати матеріалом для повноцінного уроку музики, доцільним є визнання таких форм вивчення музичних творів студентами-заочниками, як ескізна, читання з аркуша, самостійна робота студентів над творами. А це потребує введення контрольних заходів щодо цих форм роботи, розробки викладачами навчально-методичних посібників щодо організації самостійної роботи студентів. Безсумнівно, уся ця робота повинна здійснюватися в тісній взаємодії з роботою над тим репертуаром, що буде доведений до стану виконавської готовності.

Науковцями доведено, що вищим проявом сформованості готовності до здійснення самостійного творчого пізнання виступає навчальна науково-дослідницька робота студентів. Узагальнення передового педагогічного досвіду, накопичення наукових здобутків [2, 96], пов'язаних з обґрунтуванням сучасних технологій педагогічної підготовки фахівців, переконує в

необхідності органічного включення студентів в таку систему навчання, в якій суттєва роль належатиме активізації їхньої дослідницької діяльності. Це пояснюється тим, що оволодіння будь-яким видом професійної майстерності не може бути здійснено лише інформаційним або репродуктивним шляхами, оскільки людська діяльність взагалі не обмежується виконавчими діями; в будь-якому виді діяльності значна роль належить саме творчому початку [1, 166].

Залучення студентів-заочників до навчально-дослідницької роботи – важливий аспект проблеми їх фахової підготовки. Доцільними, на нашу думку, видами та формами аудиторної та позааудиторної навчально-дослідницької роботи студентів є: самостійні заняття пошукового характеру; виконання рефератів, анотацій на основі аналізу наукових публікацій; здійснення письмового аналізу-коментару запропонованої для вивчення наукової статті; проведення педагогічних спостережень; узагальнення та популяризація педагогічного досвіду вчителів та проведення міні-експериментів безпосередньо в школі, організація участі студентів у науково-практичних конференціях, написання курсових і дипломних робіт тощо.

Таким чином, в умовах заочної форми навчання підготовка майбутніх учителів музики має відбуватися за таких обов'язкових умов: творчого підходу викладачів до своїх професійних обов'язків; педагогізації музично-виховного процесу; здійснення інтегративних зв'язків у викладанні навчальних дисциплін; планомірної організації самостійної роботи студентів, залучення їх до науково-дослідницької роботи.

Література

1. Біла О.О. Формування готовності студентів до активізації художньої діяльності молодших школярів: Дис. канд. пед. наук. – Ізмаїл, 1999. – 219 с.
2. Євдокимов О.В. Нові педагогічні технології організації навчання студентів: Дис. канд. пед. наук. – Харків, 1977. – 168 с.
3. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. – К.: ТОВ „Інтерпроф”, 2002. – 270 с.